

Ringhanked

Evelin Piirsalu, SEI Tallinn

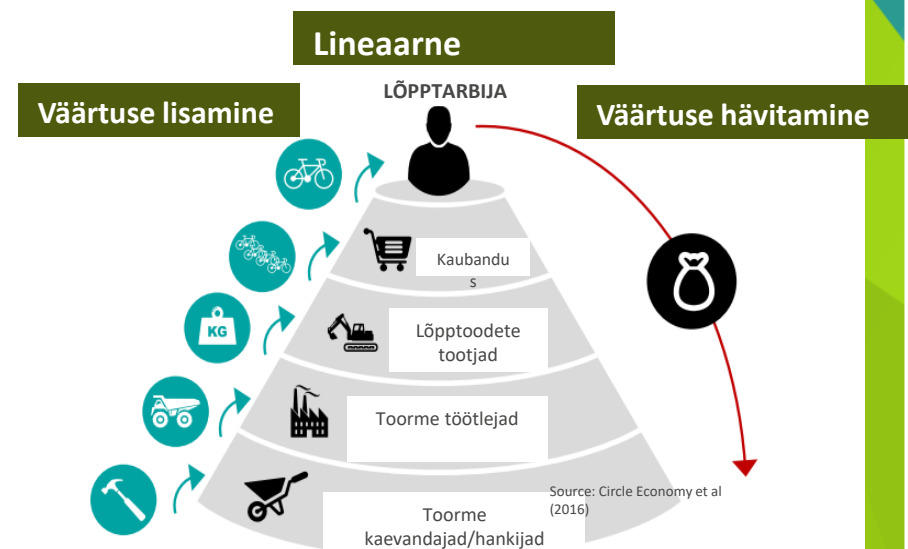
Ülevaade

- Mis on ringmajandus?
- Mis on ringhange?
- Ringhangete lähenemised
- Keda tuleb kaasata?
- Ringhanke näited
- Mis tooted?
- Järeldused

Kuidas edasi?

Lineaarne majandus

- Täna valitsev lineaarne ehk "tooda-kasuta-hülga" majandusmudel, mis põhineb odaval toormel ja raiskaval tarbimisel, on selgelt oma aja ära elanud
- Me oleme kiiresti jõudmas punkti, kus selline majandamine pole enam jätkusuutlik
- Vajame nii tarbijatena kui ka tootjatena uut lähenemist

Ringmajandus?

- Ringmajandus on alternatiiv valitsevale lineaarsele tootmise ja tarbimise majandusmudelile
- Ennast taastotev ringmajandus hoiab tooted, komponendid ja materjalid jätkuvalt kõige suurema kasuliku väärtuse juures. See pakub uusi võimalusi ettevõtetel paremini konkureerida ressursside vähenemise tingimustes ning pakkuda süsteemset jäätmete vältimist ja vähendamist.

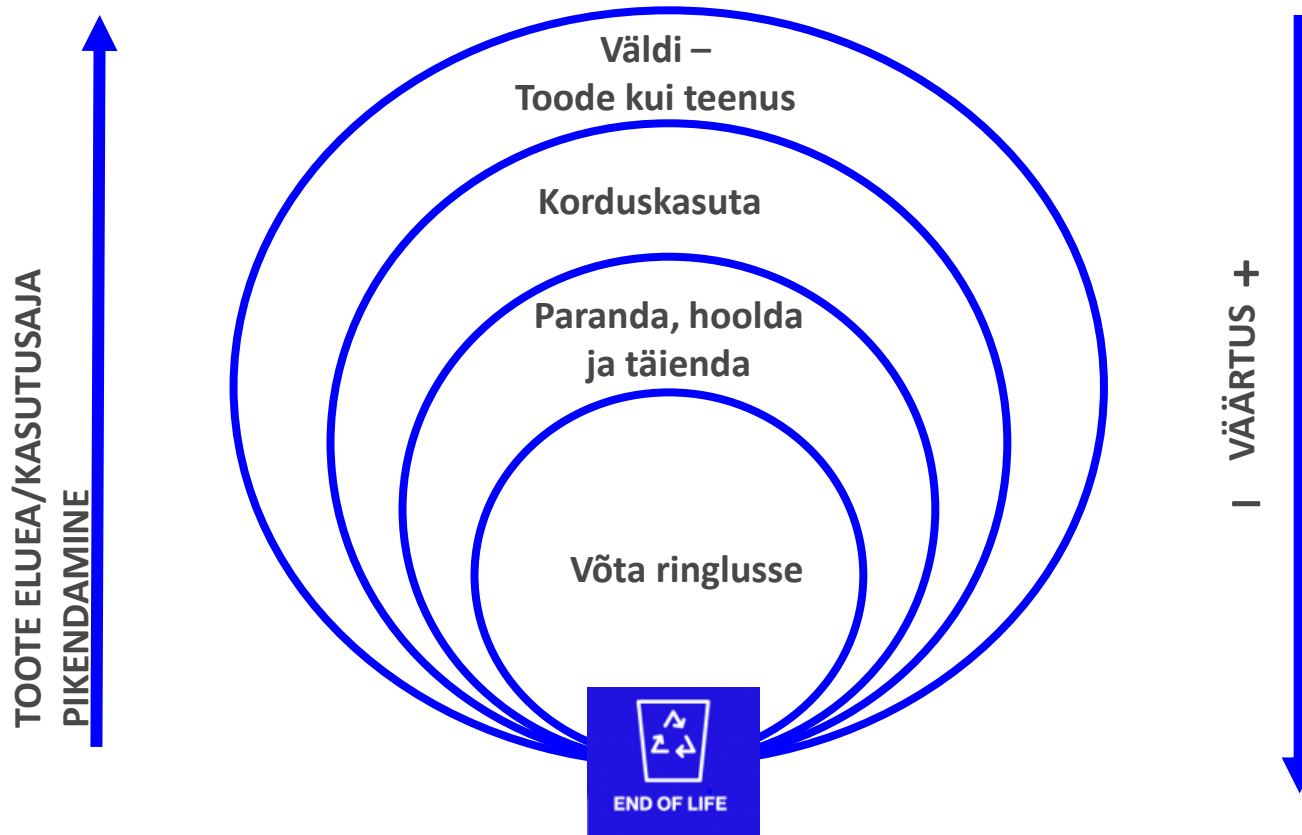
LINEAR ECONOMY

CIRCULAR ECONOMY

Ringmajandus – väärtuse hoidmine

Mis on ringmajandus?

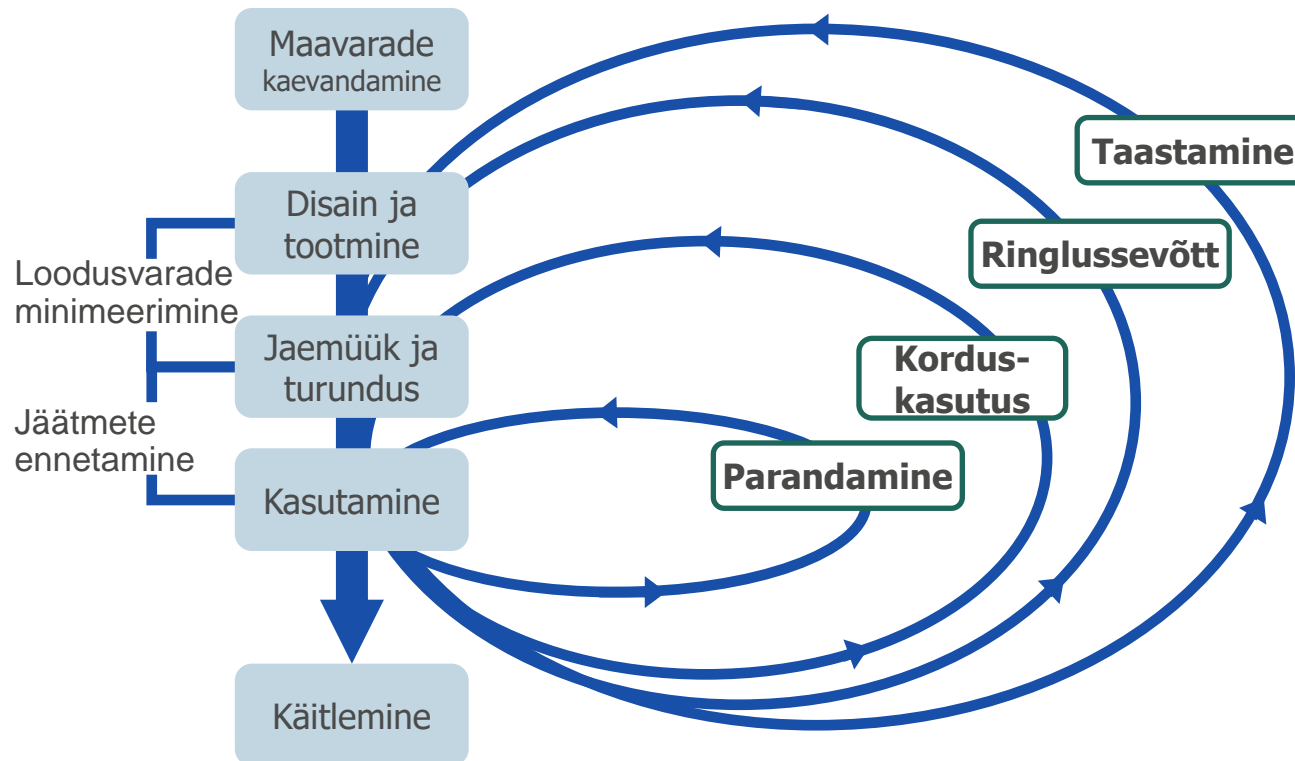
Süsinik

Vesi

Materjalid

Stabiilsus

Vastupanuvõime

Konkurents

[Sellel lingil klõpsates leiate Ellen MacArthuri fondi üksikasjalikuma liblikakujulise diagrammi toitainete ja tehniliste materjalivoogudega](#)

Ringhanked

Definitsioon

Ringhanket võib vaadelda kui protsessi, kus avaliku sektori organisatsioonid ostavad töid, tooteid ja teenuseid, mis panustavad ringsete energia- ja materjalivoogude kujundamisse tarneahelas, samal ajal vähendades ja parematel juhtudel ka vältides negatiivseid keskkonnamõjusid ning jäätmeteket kogu olelusringi jooksul

(European Commission: Public Procurement for a Circular Economy, oktoober 2017).

Hanked, mis toetavad ringmajanduse põhimõtete rakendamist

(NewForesight, 2014, MVO Nederland, 2015)

Hanked, mis tagavad, et tooted ja teenused on toodetud ringmajanduse põhimõtete kohaselt ning mis suunatakse ringlusse peale nende kasutamist.

(NewForesight, 2014)

Hanked, mis stimuleerivad ja tekitavad nõudlust ringmajanduse ja ringsete toodete järele

(Green Deal, Circular Procurement, 2013)

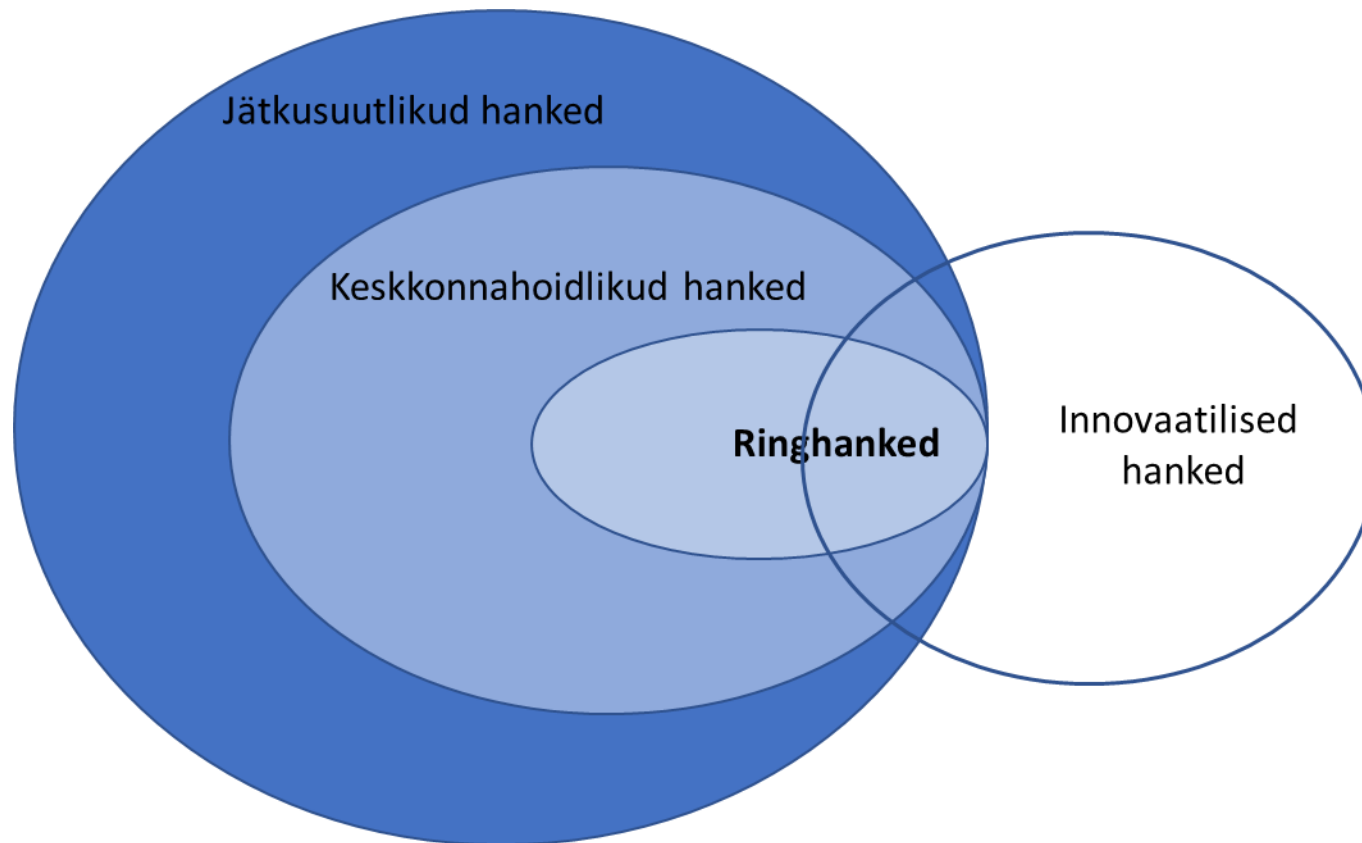
Mis on ringhange?

Ringhanke määratlus

Ringhanget saab määratleda kui protsessi, mille kaudu avalik sektor ostab ehitustöid, kaupu või teenuseid, mille eesmärk on soodustada energia ja materjali suletud tarneahelaid, samal ajal minimeerides ja parimal juhul vältides kahjulikku keskkonnamõju ning jäätmeteket kogu nende olelusringi jooksul.

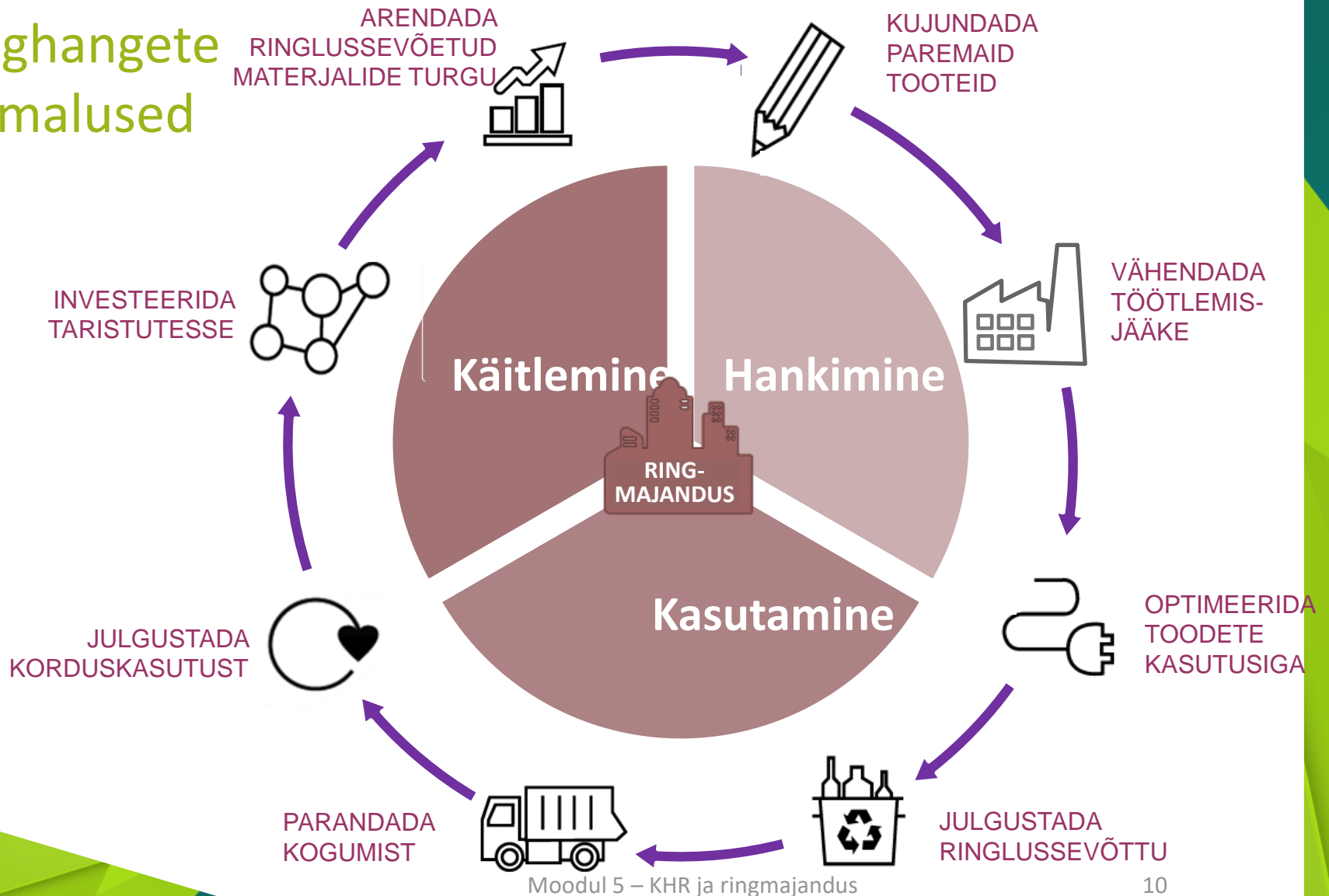
„Riigihanked ringmajandusele“, Euroopa Komisjon, 2017, lk 5

Ringhanked vs teised hanked

Hanketsükkel

Ringhangete võimalused

Ringhanked - erinevad lähenemised

Keskkonnahoidlike toodete hankimine	Uute ringsete toodete arendamise edendamine	Uute teenuse- ja tootesüsteemide ning ärimudelite arendamise edendamine
Keskkonnahoidlike omadustega ringsed tooted	Uued tooted	Toote-teenuse lahendused, ärimudelid ja ringsed süsteemid
<p>Keskkonnahoidlike kriteeriumite lisamine toote või teenuse hankedokumentidesse:</p> <ul style="list-style-type: none">• Kergesti taaskasutatav, korduskasutatav• Ringlussevõetud materjalide osakaalu määrtlemine• Teatud ohtlike ainete sisalduse keeld	<p>Hangetega suunatakse pakkujaid arendama uusi ja innovatiivseid tooteid ja teenuseid:</p> <ul style="list-style-type: none">• Uued/innovatiivsed tooted, mis on turulolevatest oluliselt ringsemad ja väiksema keskkonnamõjuga (nt pikema kasutusajaga, koosnevad ringlussevõetud materjalidest, omavad erinevaid funktsioone jne)	<p>Toodete asemel ostetakse sama funktsiooni teenusena või uudsete ringsüste edendavate ärimudelitena:</p> <ul style="list-style-type: none">• Toote ostmine teenusena• Liisimine ja rentimine• Ühiskasutus mudelid• „Buy-per-use“• Tööstussümbioosil põhinevad koostöö võrgustikud

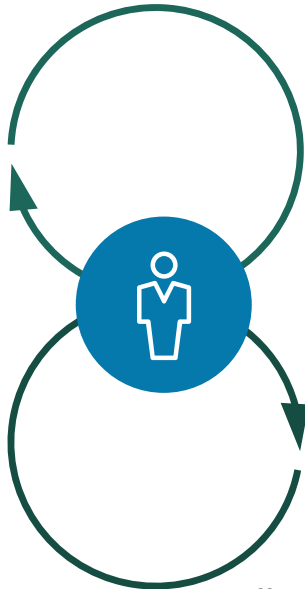
Ringhanked - erinevad lähenemised - näited

Keskkonnahoidlike toodete hankimine	Uute ringsete toodete arendamise edendamine	Uute teenuse- ja tootesüsteemide ning ärimudelite arendamise edendamine
<p>Keskkonnahoidlike omadustega ringsed tooted</p>	<p>Uued tooted</p>	<p>Toote-teenuse lahendused, ärimudelid ja ringsed süsteemid</p>
<ul style="list-style-type: none"> • paberitooted (nt 100% taaskasutatud kiududest valmistatud paber) • Kontori IT-seadmed ja muud IKT-seadmed (nt ohtlike ainete vältimine, toote eluea pikendamine) • mööbel (nt hõlpsasti lahti võetava, parandatava ja ringlussevõetava mööbli) 	<ul style="list-style-type: none"> • Taaskasutatud materjalist ehitusmaterjalid • taaskasutatud materjalist tekstiilitooted • mööbel (nt ümberkujundatud, taaskasutatud, renoveeritud mööbel ja sellega seotud teenused eluea pikendamiseks) • Ehitamine (nt taaskasutatud asfaldi kasutamine, hoonete ringikujuline rekonstrueerimine) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mööbli rentimine selle ostmise asemel • jalgpallistaadionite (kunstmuru) rentimine selle ehitamise ja omamise asemel • lisateenused, mis võimaldavad kasutatud toodete ja teenuste pikemat eluiga (tagasivõtmine, hooldus, renoveerimine jne) • Suletud materjaliahelatega ehitusprojektid • Kohapeal hallatavad ja toodetud biomassil põhinevad taastuvenergia tootmise süsteemid

Sidusrühmade kaasamine

Koostöö tähtsus

VÄLINE TARNEAHEL

- KES ON ASJAOMASED VÄLISED SIDUSRÜHMAD?
- MIS ON NENDE RINGMAJANDUSLIKUD PÜÜDLUSED JA HUVID?
- KASUTADA KOGU PROJEKTI JOOKSUL OPTIMAALSELT VÄLISEID TEADMISI, INNOVATIIVSEID MÕTTEID, LEIDLIKKE LAHENDUSI JNE
- LUUA USALDUSLIK KOOSTÖÖSUHE

- KASUTADA RINGHANGET SISEMISTE SIDUSRÜHMAD HUVIDES
- TAGADA RINGMAJANDUSLIKE PÕHIMÕTETE KAASAMINE PROJEKTI EESMÄRKIDE HULKA VÕIMALIKULT VARASES ETAPIS
- TUUA KOKKU KÕIK ASJAOMASED SIDUSRÜHMAD
- KUIDAS MÕJUTAB RINGHANGE TOOTE KASUTAMIST JA KASUTUSELT KÕRVALDAMIST?

SISEMISED SIDUSRÜHMAD

1

SIDUSRÜHMAD
KINDLAKSTEGEMINE

2

SIDUSRÜHMA
HUVIDE
KAARDISTAMINE

3

SIDUSRÜHMAD
KAASAMINE
ETTEVALMISTUSTESSE

4

SIDUSRÜHMAD
KAASAMINE
MENETLUSSE

Töörõivad ja tekstiil

Eelised:

- innovatiivne disain
- väiksem süsinikuheide
- vähem mürgine
- suurem vastupidavus
- rohkem korduvkasutust ja ringlussevõttu kasutuselt kõrvaldades

- Rawicz haigla, Poola – meditsiiniõdede vormirõivad
- Herning, Taani – hädaabitöötajate vormirõivad
- Rijkswaterstaat, Madalmaad – lüüsisalvurite tööriõivad
- Wales, Ühendkuningriik – meditsiiniõdede vormirõivad

IKT ja elektriseadmed

Eelised:

- kujundatud remonditavaks
- ringlussevõetav sisu
- ressursitõhusad ärimudelid – e-taaste, tagasivõtmine, kinkimine või edasimüük
- kasutusea optimeerimine
- kasutuselt kõrvaldamine – ressursside turvalisus

- [Utrecht, Madalmaad – IT tagasivõtmine; turvaline korduvkasutus](#)
- [Schipholi lennujaam, Madalmaad – valgustus kui teenus](#)
- [DRZ, Madalmaad – e-taaste, IT-annetused](#)
- [UniGreenScheme, Ühendkuningriik – laboriseadmete edasimüük ja korduvkasutus](#)

Ehitus

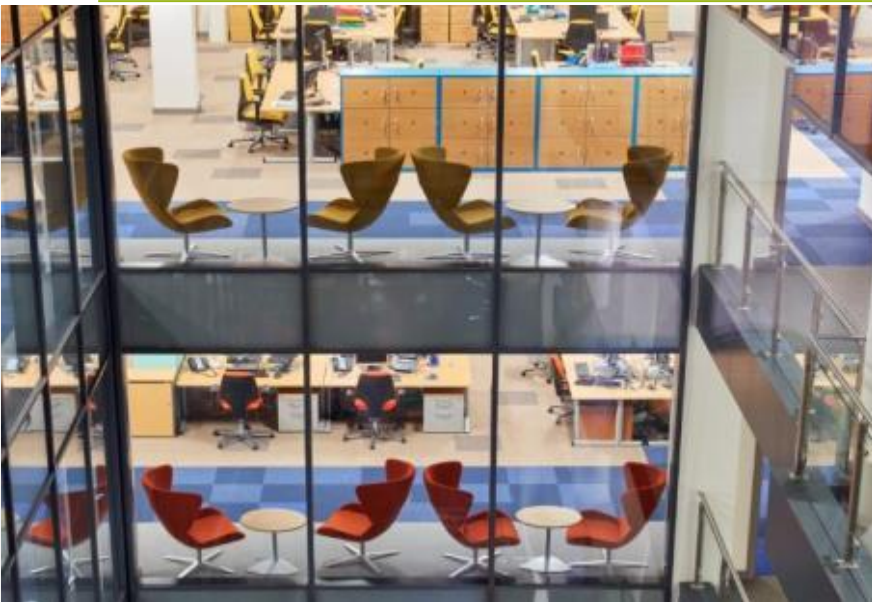
Võimalused:

- projekteerimine lammutatavaks
- ringlussevõetav sisu
- ressursitõhusad ärimudelid
- CO₂ vähendamine
- kasutuselt kõrvaldamine – materjaliahelate sulgemine
- renoveerimine ja hooldus
- kulude säästmine

- [Brummen, Madalmaad – ringmajanduslik raekoda](#)
- [Madalmaad – DBFM, kiire ringhange](#)
- [BAR HQ, Portsmouth, Ühendkuningriik – olelusringi kulude arvestamine ja BIM](#)
- [Viaduc de Millau, Prantsusmaa – ehita, rahasta ja kasuta \(BFOT\)](#)

Mööbel

Eelised:

- ressursitõhus ärimudel – mööbel teenusena
- ressursitõhus konstrueerimine
- ringmajanduslikud tooted ja Cradle2Cradle
- kasutusea optimeerimine
- korduvkasutuse ja renoveerimisvõimalused
- kasu kogukonnale

- ProRail, Madalmaad – mööbel ja vaipkatted
- Aalborg, Taani – koolimööbel
- Walesi tervishoiuamet, Ühendkuningriik – töölaudade korduvkasutamine ja otstarbe muutmine
- Madalmaad – ringmajanduslik kontorimööbel

Toit ja toitlustus

Võimalused:

- jäätmetekke ennetamine
- säilitamine ja valmistamine
- söömata toidujäätgid
- korduvkasutus
- ringlussevõtt – kompost ja pakend
- toiteväärtus ja tervislik toiduvalik

- [Gent, Belgia – toitlustuslepingud \(INNOCAT\)](#)
- [Torino, Itaalia – tervislikud hanked](#)
- [Kopenhaagen, Taani – mahe](#)
- [Ühendkuningriigi avaliku sektori toitlustamine, jäätmetekke ennetamine](#)
- [Rijkswaterstaat, Madalmaad – toidujäätmete ringlussevõtt](#)

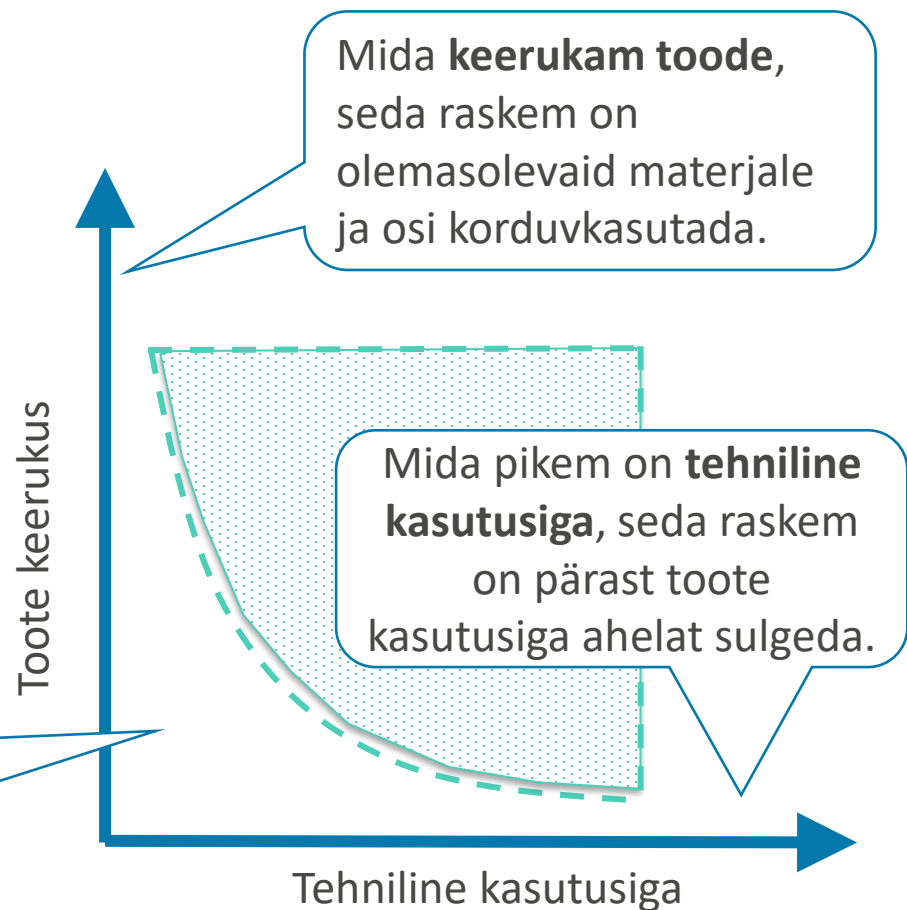
Tooteliigid

Algse suure potentsiaaliga tooterühmade valimine

Ringhangete kiirtulemused on tavaliselt:

- toote keskmine keerukus;
- keskmine tehniline kasutusiga.

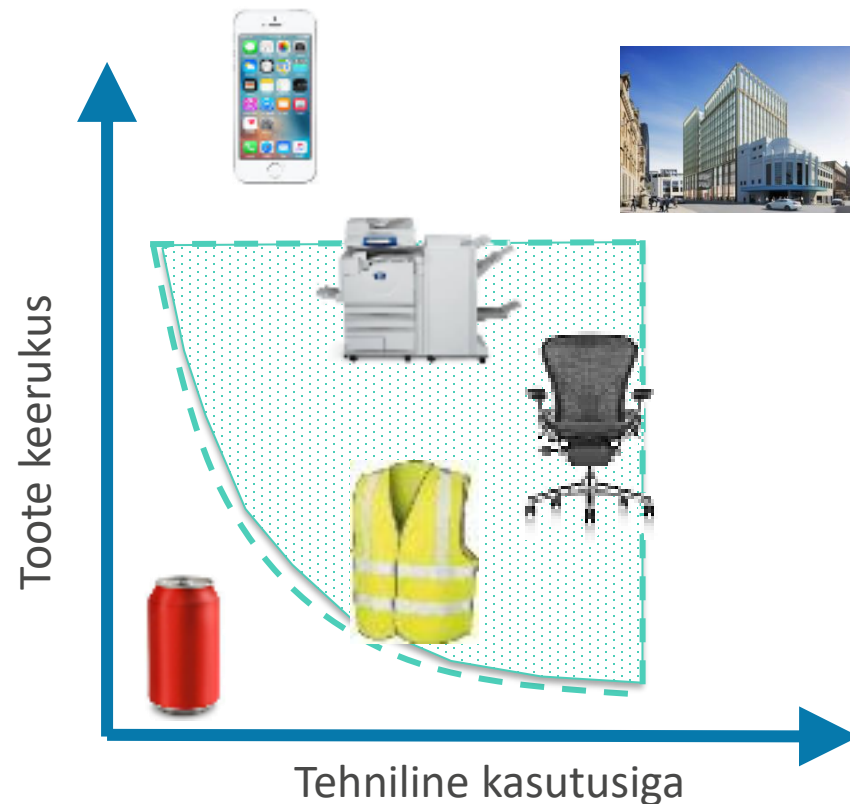
Vähene keerukus ja lühike tehniline kasutusiga soodustab **materjaliahelate** sulgemist.

Mõned näited

Toote keerukus võrreldes tehnilise kasutusega

- Sobib hästi ringhankeks:
 - toote keskmine keerukus nt mööbel
 - keskmine tehniline kasutusiga nt tööriivad

Järeldused

Kolm põhipunkti:

- menetlus – kaaluge vajadust, võtke ringmajanduslikkust varakult arvesse ja tehke koostööd;
- tehniline – turu kaasamine, et mõista võimalusi ja saadavalolevaid variante;
- rahastamine – ringmajanduslikud ärimudelid aitavad ringhankeid hõlbustada.

**Innovatsiooni
edendavad
hanked:**

EASI

toetusprogramm

Euroopa Komisjoni jaoks töötas vahendipaketi välja ICLEI – kohalikud omavalitsused keskkonnasäästvuse teenistuses

Mooduli autor: Sustainable Global Resources

Omanik, toimetaja: Euroopa Komisjon, keskkonna peadirektoraat, 2019

Fotod: Pixabay.com, Creative Commonsi CCO litsentsi alusel

Vastutuse välistamine: käesolev vahendipakett on komisjoni talituste suunav dokument ja seda ei saa kuidagi sellele institutsioonile siduvaks pidada. Euroopa Komisjon ega ükski komisjoni nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas dokumendis oleva teabe võimaliku kasutamise eest.